

Utbildningsinspektion i Fjällboskolan, grundskola F-5

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, stödinsatser och bedömning av lärandet. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan

Fjällboskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	141
Förskoleklass	57
Grundskola	211

Verksamheten vid Fjällboskolan omfattar utbildning för förskoleklassen och årskurserna 1–5 samt skolbarnsomsorg för eleverna i förskoleklassen och årskurserna 1–3.

Skolans elever och lärare är organiserade i tre vertikala ”spår”. Inom vart och ett av dessa spår bildar förskoleklassen, årskurs 1 och fritidshemmet en gemensam arbetsenhet. Detsamma gäller för årskurserna 2–3 med undantag för fritidshemsverksamheten som sammanförts till ett av spåren. Årskurserna 4 och 5 arbetar var för sig i åldershomogena klasser.

Fjällboskolan har, i likhet med övriga skolor i stadsdelen, generellt minskat elevantalet i samtliga klasser i enlighet med ett principbeslut i stadsdelsnämnden.

Skolbyggnaderna är samlade kring två separata skolgårdar. Kring den större av dessa finns det s.k. ”Skolhuset” från 1950-talet, med nio klassrum, matsal och expedition samt två paviljonger och en idrottsbyggnad. Vid den mindre gården ligger det s.k. ”Solhuset”, en f.d. vårdinstitution som byggts om för skoländamål och som nu inrymmer flertalet av skolans åldersblandade klasser med integrerad fritidshemsverksamhet. Som matsal för de äldre eleverna nyttjas en matsal avsedd för annan kommunal verksamhet, belägen i en närliggande byggnad. Här finns också ett kök där skollunchen tillagas för eleverna i såväl Fjällboskolan som flera andra skolor i regionen. Undervisningen i slöjd är förlagd till Utbynässkolan, på cirka femton minuters promenadavstånd från Fjällboskolan.

Fjällboskolan är belägen i Utbyområdet i den sydöstra delen av stadsdelen Kortedala där bebyggelsen domineras av småhus. En nybyggnation av flerbostadshus pågår i området som kommer att tillföra ett drygt hundratal nya lägenheter. För Fjällboskolan antas detta innebära ett utökat elevantal inför läsåret 2005/2006 och i sin tur skapa vissa utrymmesproblem. Stadsdelsförvaltningen i Kortedala har nyligen utrett skollokalförsörjningen i områdena Gamlestaden och Utby i ett längre perspektiv och föreslår att Fjällboskolans organisation utökas till att också omfatta årskurserna 6–9.

Så gott som samtliga elever bor i skolans närområde. Endast ett fåtal av dem har utländsk bakgrund. För fortsatt skolgång i årskurserna 6–9 väljer flertalet elever den närliggande Gamlestadsskolan. Under några år har ett ganska stort antal elever sökt sig till en skola i Partille kommun eller till fristående skolor. Inför läsåret 2005/2006 har dock så gott som samtliga elever i årskurs 5 valt Gamlestadsskolan.

Genomförandet av inspektionen i Fjällboskolan

Skolverket sände den 24 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Fjällboskolan har bestått av Experterna Leif Hagstrand och Gunilla Hellner Blixt. Besök i Fjällboskolan gjordes den 19 och 20 januari 2005.

Skolverket kommer att följa upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

För stadsdelen upprättas även en stadsdelsrapport där stadsdelsövergripande förbättringsområden tas upp. Skolrapporten bör därför läsas ihop med stadsdelsrapporten.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Fjällboskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Fjällboskolan genomfördes intervjuer med rektorn, lärare, elever, elevhälso-team samt föräldrar. Lektioner i flertalet klasser besöktes. Under besöket fördes också spontana samtal med elever, lärare och annan personal. Övrig information av betydelse för inspektionen har varit Göteborgs kommuns eget kvalitetsarbete med balanserad resultatredovisning, kallat Balansen. I "Balansen" ingår regelbundna kvalitetsmätningar.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Eleverna uttrycker i allmänhet att de trivs och känner sig trygga på sin skola. De säger att de har snälla klasskamrater, många kompisar och, med några undantag, bra lärare. Några säger att lärarna inte alltid ser vad som händer på rasterna. De elever som inspektörerna möter visar tydligt att de inte accepterar att någon kamrat utsätts för mobbning eller annan kränkande behandling.

Lärare och föräldrar ger en samstämmig bild av Fjällboskolan som en skola med en vänlig och omtänksam atmosfär där lugn och trygghet råder.

Flertalet elever säger att det är "roligt att lära sig" och att "vi lär oss mycket på de flesta lektioner" medan några har idéer om hur undervisningen kan göras både roligare och bättre. Vid inspektörernas lektionsbesök råder oftast ett gott arbetsklimat i de olika grupperna och eleverna fullgör sina uppgifter med engagemang och arbetsglädje. Enligt lärarna har bildandet av de små undervisningsgrupperna haft en positiv inverkan på arbetsklimatet.

Eleverna visar en stark vilja och stor förmåga att uttrycka sina uppfattningar och argumentera för dem. De har dock olika uppfattningar om hur mycket de kan påverka i skolan. Några tycker att de har ganska stora möjligheter att vara med och besluta om både skolmiljön och undervisningen. Eleverna som ingår i skolans elevråd säger att de sett flera resultat av sitt arbete och ger som exempel när de medverkat till att skolan fått ny utrustning på skolgården och nya maträtter på skolmatsedeln. Bland de äldre eleverna finns dock några som uttrycker att de i alltför liten utsträckning kan påverka och ta ansvar för sin egen utbildning, vilken också några av lärarna håller med om.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultaten av Fjällboskolans arbete med normer och värden är goda. Eleverna beskriver en skola där de trivs och känner sig trygga. De tycker oftast att det är roligt att lära sig och att de har möjligheter påverka sin arbetsmiljö. Mobbning eller annan kränkande behandling accepteras inte. Det finns dock elever som ibland inte känner sig helt trygga på rasterna när lärare inte ser vad som händer.

Elevernas möjligheter att ta ansvar för sin egen utbildning kan förbättras, vilket särskilt gäller de äldre eleverna på skolan.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Eleverna i Fjällboskolan visar vid intervjuer att de endast i mycket begränsad utsträckning känner till målen för utbildningen såsom de finns beskrivna i 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) och kursplanerna. Föräldrarna säger för sin del att de känner sig informerade främst via de målbeskrivningar i svenska, matematik och engelska som återges i elevernas individuella utvecklingsplaner.

Elevernas resultat i de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik i årskurs 5 år 2004 visar att det stora flertalet av eleverna uppnår målen (svenska 91,7 procent, engelska 93,8 procent och matematik 97,9 procent). En jämförelse med resultaten från de båda närmast föregående åren visar förhållandevis små avvikelser med undantag för ämnet matematik som det senaste året visar en tydlig förbättring. Fjällboskolan har detaljerat utformade riktlinjer

för genomförandet av de nationella ämnesproven liksom en noggrann uppföljning på individnivå.

Utöver resultaten från de nationella proven görs inga sammanställningar av elevernas kunskapsresultat eller några gemensamma prov eller test som säkerställer kunskapsnivån hos eleverna. Varje lärare svarar här självständigt för uppföljningen i den egna klassen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna utvecklar kunskaper och färdigheter enligt målen i Lpo 94. För att kunna säkerställa elevernas kunskapsnivå i alla ämnen bör dock skolan verka för en bättre uppföljning av elevernas resultat också i de ämnen som inte omfattas av de nationella proven. Vidare bör elevernas kunskaper om målen för utbildningen förbättras.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Fjällboskolans personal och elever har under de senaste åren sökt och beviljats extra medel för arbete med skolans värdegrund vilket resulterat i en gemensamt framtagna vision, ett värdegrundsdokument med gemensamma förhållningsregler och förslag på ett antal metoder för det fortsatta arbetet. Enligt visionen skall alla barn och vuxna på skolan känna trygghet och arbetsglädje och respekteras för den man är. Som förhållningsregler finns exempelvis att ”vi tar ansvar och reflekterar över hur vi är mot varandra” och ”alla har rätt att säga sin mening och vi lyssnar på varandra”. Exempel på metoder för arbete med värdegrundsfrågorna som ofta används i klasserna är samarbetsövningar, dramaövningar, massage, ”tjej- och killsamtal” och ”trygghetsgrupper” med elever från olika årskurser. Några klasser arbetar också med social och emotionell träning enligt en särskild metod, kallad SET.

Skolan har ett väl fungerande elevråd där varje möte protokollförs och anteckningarna görs kända för alla via skolans hemsida. Två lärare fungerar som stöd för elevrådet. Klassråd finns i alla klasser från årskurs 1–6, som bereder de frågor som tas upp i elevrådet. De frågor som oftast tas upp i elevrådet handlar om skolans fysiska miljö och skolmaten men också om hur eleverna är mot varandra. Det finns också tillfällen då undervisningsfrågor tas upp. Som ett exempel nämner en lärare att eleverna har efterlyst fler ”riktiga lektioner”.

Föräldrarna görs delaktiga i skolverksamheten dels via klassmöten dels via representation i två olika samverkansgrupper, ”Samrådet” och ”Skolrådet”. Samrådet tar upp frågor som främst berör den egna skolan, medan Skolrådet är ett forum för föräldrar från flera skolor i stadsdelen gemensamt kan dryfta övergripande skolfrågor med stadsdelsnämndens politiker och tjänstemän. Enligt för-

äldrarna fungerar de båda råden mest för information och deras möjligheter till medinflytande är i praktiken litet, vilket särskilt gäller Skolrådet.

Flera gånger varje läsår inbjuds föräldrarna till "pedagogiska caféer" där skolans personal tar upp olika teman från det pedagogiska arbetet, som exempelvis "hur man jobbar med matte". På Fjällboskolan ordnas också återkommande "fixarkvällar" där elever, föräldrar och personal gemensamma gör praktiska arbetsinsatser för att förbättra den fysiska miljön omkring skolan.

Eleverna i flertalet av klasserna får inom givna ramar själva planera och genomföra delar av sitt arbete, som ibland också är schemalagt som "eget arbete". Eleverna säger att de uppskattar att på detta sätt själva få ta ansvar för en del av veckans arbete.

I "Balansen" får elever och föräldrar bedöma sin skola utifrån ett antal kvalitetsfaktorer som trivsel, trygghet, delaktighet och skolmiljö. Svaren från de yngre eleverna ligger här i nivå med kommunen som helhet medan svaren från eleverna i årskurserna 4 och 5, liksom svaren från föräldrarna, oftast ligger klart över kommunmedeltalet.

För arbetet mot kränkande behandling finns, förutom Fjällboskolans egen "Handlingsplan mot mobbning", också en för stadsdelens skolor gemensam "Policy och handlingsplan vid våld och hot". I den sistnämnda planen tas också upp situationer då kränkning sker mellan vuxen och elev. Inte i någon av planerna behandlas dock andra former av kränkningar än mobbning och fysiskt våld. Varken elever eller lärare säger sig känna till något aktuellt fall av kränkande behandling. Eleverna nämner dock om tillfällen, framförallt på rasterna, då några blir retade eller då bråk uppstår. Det finns olika uppfattningar om hur detta tas om hand av lärarna. Någon elev säger att "när något hänt på rasten gör vi inget annat förrän det har gjorts upp" medan en annan säger att "vår lärare bryr sig inte om vad som händer på rasten".

Fjällboskolans elever har tillgång till såväl skolsköterska som skolläkare. Skolsköterskan ingår i skolans elevhälsoteam och har därigenom ett nära samarbete med specialpedagog och speciallärare i olika elevhälsofrågor.

För att tillgodose elevernas behov av fysisk aktivitet har ämnet idrott och hälsa getts ett något ökat utrymme i skolans timplan. Flera lärare har också lagt in dagliga aktiviteter som en kort promenad före lunchen, springa ett varv runt skolan eller bara gå runt en stund i klassrummet. Klasserna tar också väl tillvara de naturområden som omger skolan. Några av de äldre eleverna säger ändå att de skulle vilja röra sig mer. De önskar bland annat en "roligare" skolgård med fler möjligheter till aktiviteter.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att arbetsmiljön vid Fjällboskolan är god och att eleverna på olika sätt ges möjligheter till inflytande. Målmedvetna insatser har gjorts och görs för att nå fram till en för alla på skolan gemensam värdegrund. Väl fungerande former finns för samråd med såväl elever som föräldrar. Den förebyggande hälsovården ges en hög prioritet. Ett målmedvetet arbete görs för att förebygga, och vid behov, reagera på mobbning och annan kränkande behandling. I skolans handlingsprogram bör dock även andra former av kränkningar än mobbning och fysiskt våld tas upp.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Fjällboskolan har, som inledningsvis nämnts, valt att organisera verksamheten i tre vertikala ”spår”, kallade A-, B- och C-spåren. Inom vart och ett av dessa spår finns förskoleklassen, samtliga årskurser och skolbarnsomsorgen representerade. Syftet med denna organisation är att skapa pedagogiska möten mellan lärare och elever över åldersgränserna. Personalen i de respektive spåren möts till planeringsmöten varannan vecka och utbyter också information via kommunens datanät. En stark ambition finns hos såväl lärarna som rektorn att utveckla detta samarbete. Det huvudsakliga samarbetet sker annars inom de respektive arbetslagen, och då främst de arbetslag som arbetar åldersblandat i förskoleklass och årskurs 1 respektive årskurserna 2 och 3. I årskurserna 4 och 5, där lärarna svarar för sina respektive klasser, finns ett mer begränsat samarbete. Fritidshemspersonal som arbetar i arbetslag med förskoleklass och årskurs 1 uttrycker att det är ”svårt att få kvalitet på fritidshemmen” när flera verksamheter skall samordnas i samma lokaler.

Vid inspektörernas lektionsbesök ges exempel på olika arbetssätt och arbetsformer. I de senare årskurserna med åldershomogena klasser är eleverna i många fall sysselsatta med en och samma uppgift enligt lärarens instruktion, ofta med fokus på faktainläring. I de åldersblandade klasserna upp till årskurs 3 är variationen i arbetssätt och arbetsformer ofta större samtidigt som de inte i lika hög grad begränsar undervisningen till fakta utan även inbegriper andra kunskapsformer som förståelse, färdighet och förtrogenhet. Undervisningen, särskilt i de senare årskurserna, ger vid inspektörernas besök intryck av att i stor utsträckning vara styrd av läroböckernas studieplaner och detaljerade instruktioner från läraren, men undantag finns. En av de äldre eleverna säger vid intervju att lärarna gav mer hjälp i de tidigare årskurserna och tycker därför att ”man lärde sig mer när man var yngre”.

I samtliga klasser har tid för temaarbete schemalagts på ett sätt som möjliggör samverkan mellan klasserna. Som ett övergripande tema för samtliga klasser under läsåret har skolan valt ”Evert Taube”. Planering av övriga temainslag sker i respektive arbetslag. Såväl elever som lärare säger att de uppskattar temaarbetet som arbetssätt. Särskilt de äldre eleverna tränas här att redovisa sina arbeten på flera olika sätt. De beklagar dock att de endast i liten omfattning får möjlighet att hämta information via Internet eller genom att besöka skolans bibliotek. För biblioteksverksamheten svarar en av lärarna som har bestämda utlåningstider varje vecka. Vid intervjuer med såväl elever, lärarna och rektorn framkom-

mer att biblioteket utnyttjas i mindre omfattning än vad som är möjligt och önskvärt.

Lärarnas olika ämneskompetenser tas tillvara bland annat genom att flera lärare byter ämnen med varandra. I de arbetslag där också fritidshemspersonal ingår nyttjas personalens olika yrkeskompetenser.

Musikundervisningen för de yngre eleverna sker delvis i samverkan med Kortedala Kulturskola. I praktiken innebär detta att Kulturskolans lärare dels medverkar i musik- och dramaprojekt i årskurs 2 ("K2:an"), dels svarar för den ordinarie musikundervisningen i årskurs 3 med fokus på att låta eleverna pröva olika musikinstrument ("Upptakten"). Därutöver har Fjällboskolan uppdragit åt Kulturskolan att svara för musikundervisningen även i årskurs 4.

Lärarmiljöerna för de yngre eleverna ger i allmänhet intryck av att vara mer genomtänkta och lokalutrymmena bättre utnyttjade än för de äldre. Men exempel finns också där klasser i de senare årskurserna flitigt använder sina grupprum och använder väggarna i såväl klassrum som korridorer för att redovisa sina arbeten.

Regelbundna utvecklingssamtal med elever och föräldrar genomförs med stadsdelens gemensamt utformade material för individuella utvecklingsplaner som grund. Både eleverna och föräldrarna är nöjda med utvecklingssamtalen, men föräldrarna säger att samtalsunderlaget är "skrivet för akademiker" och därför borde förenklas.

För utvärdering av elevernas lärande används främst de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik i årskurs 5, som noggrant följs upp och analyseras i samverkan mellan lärarna och specialpedagogerna. Vidare används Skolverkets diagnosmaterial för ämnena svenska och matematik. För den löpande uppföljningen av elevernas arbetsresultat används de individuella utvecklingsplanerna tillsammans med de portfoliomappar som flera av eleverna nu har börjat använda, där de samlar ett urval av sina arbetsdokument. Eleverna gör också en skriftlig utvärdering vid läsårets slut. Föräldrarna säger att de via den information de får från skolan har en god kontroll över var deras barn befinner sig både kunskapsmässigt och på annat sätt. Några lärare uttrycker önskemål om gemensamma samtal kring resultat och bedömning för att utveckla sin kompetens på detta område.

Det övergripande ansvaret för elever i behov av särskilt stöd har skolans elevhälsoteam. I teamet ingår, tillsammans med rektorn, en specialpedagog, en speciallärare och skolsköterskan. För elever, där teamet bedömer att särskilda stödinsatser behövs, upprättas ett åtgärdsprogram i samråd mellan elev, föräldrar och lärare. För dokumentationen svarar specialpedagogen och specialläraren. I de åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av finns problemanalys och förslag till åtgärder på grupp- och individnivå men inte på organisationsnivå. Enligt elevhälsoteamet har skolan en organisation som väl klarar att tillgodose elevernas behov av särskilt stöd. De nämner här särskilt organisationen med små klasser som en positiv förändring som inneburit att fler elever kunnat få behövt stöd inom den ordinarie klassens ram. Denna synpunkt framkommer också vid intervju med lärarna. Vid behov av mer omfattande utredningsinsatser har

skolan tillgång till stadsdelens gemensamma utvecklings- och stödenhet, med kompetens i form av specialpedagog, talpedagog och psykolog.

Inga av skolans elever har anpassad studiegång. Vid Fjällboskolan finns heller inga särskilda undervisningsgrupper.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten och undervisningen vid Fjällboskolan präglas av en stor målmedvetenhet i arbetet för att nå uppsatta mål. Skolan har en väl genomtänkt grundorganisation som möjliggör ett flexibelt och varierat arbetssätt med samverkan över åldersgränserna. Dock kan dessa möjligheter tas tillvara på ett bättre sätt, vilket särskilt gäller de senare årskurserna där också andra kunskapsformer än fakta kan lyftas fram. Skolans bibliotek kan också utnyttjas på ett bättre sätt i undervisningen.

För elever i behov av särskilt stöd finns en god beredskap och väl fungerande rutiner. Elevernas kunskapsresultat följs noggrant upp i ämnena matematik, engelska och svenska men formerna för uppföljningen i övriga ämnen bör utvecklas.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

För ledningen av Fjällboskolan svarar rektorn, som till sin hjälp har en byråsekreterare under fyra timmar per dag. Rektorn har också bildat en ledningsgrupp med fyra personer, ”teamsamordnarna”, av vilka tre är ledare för varsitt ”spår” och den fjärde, specialpedagogen, har skolutveckling och elevhälsa som sina särskilda ansvarsområden. Rektorn är väl förtrogen med verksamheten och tar det övergripande ledningsansvaret för såväl den administrativa och personalläggande som den pedagogiska utvecklingen. Såväl lärare som föräldrar uttrycker ett stort förtroende för rektorn. Lärarna säger att de har en rektor med en pedagogisk vision, som bryr sig om sin personal och som bidrar till en god atmosfär men som ibland har för mycket att göra. Föräldrarna talar om en engagerad och för det mesta tillgänglig rektor. Eleverna känner väl till vem rektorn är men har få direkta kontakter att relatera till.

I stadsdelen Kortedala finns, enligt rektorn, ett nära och väl fungerande samarbete mellan rektorerna i stadsdelens skolor och verksamhetschefen för stadsdelsförvaltningens avdelning för barn- och ungdom. Föräldrarna uttrycker sin spontana uppskattning för de insatser som verksamhetschefen gjort för att utveckla skolverksamheten.

Fjällboskolan har i ett ”Målstyrningsdokument för Fjällboskolan Läsåret 04–05” preciserat mål, arbetssätt och åtaganden inom två prioriterade utvecklingsområ-

den: trygghet och lärande. Inom vart och ett av dessa områden, som växt fram inom ramen för arbetet med Göteborgs kommuns s.k. kvalitetsdialog, redovisas tre perspektiv: ”barn”, ”personal” och ”föräldrar”. En ”Modell för kvalitetssäkring på Fjällboskolan” har utarbetats med en årsplan för uppföljningen av utvecklingsområdena. De tre spårens årliga utvärdering vid läsårets slut dokumenteras och utgör underlag vid planeringen för det kommande läsåret.

I likhet med övriga skolor i stadsdelen saknar också Fjällboskolan en kvalitetsredovisning. Skolan har sammanställt ett dokument med titeln ”Verksamhetsberättelse Läsåret 04–05” men som dock mest är en presentation av skolans inriktning och organisation.

När Fjällboskolan beskriver sin profil nämner man först ”kontinuitet i lärandet” och ”samarbete mellan barnen i olika åldrar”. I en programförklaring för läsåret 2004/05 säger sig Fjällboskolan arbeta utifrån ”en helhetssyn kring barnens utveckling och lärande”. De utvecklingsprojekt som rektorn särskilt lyfter fram är dels ett flerårigt arbete med värdegrunden, dels ett nyligen avslutat projekt, ”ELIS Matematik”, med syftet att utveckla matematikundervisningen. Till båda dessa projekt har skolan fått särskilda projektmedel. Som andra angelägna utvecklingsområden nämner rektorn bland annat de individuella utvecklingsplanerna, ”spår”-arbetet, målstyrningsmodellen, läsinläring enligt ”Kiwi”-modellen, ett IT-projekt och ett utvecklingsarbete i samverkan med Karlstads universitet under rubriken ”PBS - Problembaserad skolutveckling”.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Fjällboskolan har en ledning som väl fullgör sin uppgift i enlighet med de nationella bestämmelserna och en genomtänkt plan för ett systematiskt förbättringsarbete som också fungerar i praktiken. Skolan saknar dock en kvalitetsredovisning. Denna skall bl.a. bedöma i vilken mån de nationella målen för utbildningen har förverkligats och redogöra för vilka åtgärder som ska vidtas för att öka måluppfyllelsen.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Utbildningen i Fjällboskolan är avgiftsfri och följer den lokala utläggningen av tid i timplanen som stadsdelsnämnden lagt fast för samtliga skolor i stadsdelen Kortedala i enlighet med den nationellt bestämda timfördelningen i grundskolan.

Elevens val erbjuds i form av en temavecka varje termin. Eleverna deltar i planeringen genom att ge förslag till temainnehåll. Innehållet i den senast genomförda temaveckan dominerades av praktiskt-estetiskt inriktade ämnen, under rubriker som "bild och form", "kök och bak", "sång och dans", "boll och blandat" och "friluftsliv och bygg". Ett annat alternativ var "forska, sök och experimentera". Varje temavecka avslutas med en gemensam redovisningsdag och följs upp med utvärdering i grupperna.

Endast ett fåtal av skolans elever är berättigade till modersmålsundervisning, men av dessa deltar så gott som alla i denna undervisning som planeras och genomförs i samarbete med språkenheten i Gunnareds stadsdelsförvaltning. Några elever deltar också i undervisning i svenska som andraspråk.

Fjällboskolan saknar egna slöjdlokaler. Slöjdundervisningen är därför förlagd till Utbynässkolan.

Information till elever och föräldrar om Fjällboskolans verksamhet ges via skolans hemsida, veckoplan, kontaktböcker och informationsblad i samband med olika aktiviteter. Föräldrarna uttrycker att man ibland saknar information från rektorn, särskilt i samband med lärarbyten.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att utbildning ges vid Fjällboskolan i den omfattning och med den valfrihet som anges i styrdokumentet.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

I Fjällboskolan har lärarna adekvat utbildning och deras olika kompetenser tas tillvara på ett bra sätt. Kompetensutveckling ingår som en viktig del i skolans målstyrda kvalitetsarbete. Detta innebär att fortbildningen till stor del anknyter till de nu prioriterade huvudområdena "trygghet" och "lärande". Varje lärare har en personlig kompetensutvecklingsplan.

Eleverna har utan kostnad tillgång till ändamålsenliga läromedel. Skolan har god tillgång till datorer, men deras funktion är i flera fall bristfällig. Problem finns också när det gäller elevernas tillgång till nödvändiga lösenord.

Skollunchen tillagas i en byggnad nära skolan och serveras i två skilda matsalar. Elevernas synpunkter på matens kvalitet varierar. Skolans bibliotek och lokaler för hemkunskap och bild har samlats i en av paviljongerna, även kallad "kulturhuset".

Lokalerna är som helhet anpassade för skolans olika verksamheter. Dock anser både elever, lärare och föräldrar att några av undervisningslokalerna är i stort behov av förbättringar och nämner då särskilt idrottssalen och en av slöjdsalarna i Utbynässkolan. Detsamma menar de gäller för skolgården. Enligt rektorn

planeras nu för en upprustning av idrottssalen där eleverna skall göras delaktiga. Även för skolgården planeras ett antal förbättringar.

Stadsdelsförvaltningen i Kortedala fördelar resurser till skolorna på ett sätt som skall möjliggöra en organisation där klasstorleken uppgår till i genomsnitt 16 elever per klass, vilket är fallet för Fjällboskolan. Resursfördelningen inom skolan görs av rektorn i samråd med teamsamordnarna.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Fjällboskolan har förutsättningar för att säkra kvaliteten i undervisningen när det gäller personalens kompetens, ändamålsenliga lokaler och läromedel. Skolan bör dock se till att befintlig datorutrustning är i funktion och tillgänglig för eleverna.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Fjällboskolan övergripande är av god kvalitet. Eleverna trivs och känner sig, med några få undantag, trygga på skolan. Arbetsmiljön är god och eleverna ges på olika sätt möjligheter till inflytande. En väl genomtänkt organisation ger möjlighet till ett flexibelt arbetssätt med samverkan över åldersgränserna. Eleverna utvecklar kunskaper och färdigheter enligt målen i Lpo 94. För elever i behov av särskilt stöd finns väl fungerande rutiner. Skolans rektor tar ett övergripande ansvaret för verksamheten och driver ett systematiskt förbättringsarbete. Förutsättningar finns för att säkra kvaliteten i undervisningen när det gäller personalens kompetens, lokaler och läromedel.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas ansvar för sin utbildning och deras kunskaper om målen för den samma,
- uppföljning av elevernas kunskapsresultat,
- handlingsprogrammet mot kränkande behandling,
- arbetssätt och arbetsformer (främst årskurserna 4 och 5),
- uppföljningen av elevernas kunskapsresultat,
- användningen av skolans bibliotek samt
- elevernas tillgång till fungerande datorer.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Kvalitetsredovisning saknas (författningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Datum

Ort

2005-12-02

Göteborg

Leif Hagstrand

Gunilla Hellner Blixt